

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.52>
УДК 336.71

Ю. В. Буй,
доктор філософії з економіки, доцент кафедри прикладної економіки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0096-2384>
О. Я. Савко,
к. е. н, доцент, доцент кафедри прикладної економіки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7282-7731>
В. В. Буй,
майстер виробничого навчання кафедри військової підготовки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3258-2167>

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕНБАНК» ТА АТ КБ «ПРИВАТБАНК» У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Y. Bui,
PhD in Economics, Associate Professor, Department of Applied Economics, Ivano-Frankivsk National Technical University Oil and Gas, Ukraine
O. Savko,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Applied Economics,
Ivano-Frankivsk National Technical University Oil and Gas, Ukraine
V. Bui,
Master of Industrial Training of the Department of Military Training,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ANALYSIS OF THE ACTIVITIES AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE DEPOSIT ACTIVITIES OF JSC RAIFFEISENBANK AND JSC KB PRIVATBANK IN THE FIELD OF SERVICING INDIVIDUALS AND LEGAL PERSONS

У статті досліджено тенденції депозитної діяльності АТ «Райффайзенбанк» та АТ КБ «Приватбанк» у сфері обслуговування фізичних та юридичних осіб за останні сім років. Дослідження показали, що, прослідковується позитивна динаміка до збільшення депозитів фізичних та юридичних осіб. Економічний спад діяльності досліджуваних банківських установ в основному припав на початок коронавірусної пандемії, однак незважаючи на військове вторгнення вищезначені банківські установи спромоглися нарощувати суми залучених вкладів фізичних осіб та юридичних осіб.

Визначено основні перспективи розвитку депозитної діяльності банківських установ в умовах військового вторгнення, які повинні відбуватися на засадах гнучкості та адаптивності у реагуванні на зміни в економічному та політичному середовищі. Окреслені напрями розвитку депозитної діяльності банківських установ мають на меті підвищення їх економічної ефективності та нарощення обсягів фінансових ресурсів. За умов військового вторгнення такий розвиток повинен відбуватися на засадах гнучкості та адаптивності у реагуванні на зміни в економічному та політичному середовищі. Такий підхід характеризуватиме не лише фінансову стійкість, але й економічну безпеку за непередбачуваних зовнішніх умов.

The article examines the trends in the deposit activities of JSC Raiffeisenbank and JSC KB Privatbank in the field of servicing individuals and legal entities over the past seven years. Studies have shown that there is a positive trend towards an increase in deposits of individuals and legal entities. The economic decline of the investigated banking institutions mainly coincided with the beginning of the coronavirus pandemic, however, despite the military invasion, the aforementioned banking institutions managed to increase the amount of deposits of individuals and legal entities involved. The main prospects for the development of the deposit activity of banking institutions in the conditions of military invasion, which should take place on the basis of flexibility and adaptability in response to changes in the economic and

political environment, are determined. The outlined directions for the development of deposit activities of banking institutions are aimed at increasing their economic efficiency and increasing the amount of financial resources. Under the conditions of a military invasion, such development should take place on the basis of flexibility and adaptability in response to changes in the economic and political environment. This approach will characterize not only financial stability, but also economic security under unpredictable external conditions.

The outlined directions for the development of deposit activities of banking institutions are aimed at increasing their economic efficiency and increasing the amount of financial resources. Under the conditions of a military invasion, such development should take place on the basis of flexibility and adaptability in response to changes in the economic and political environment. This approach will characterize not only financial stability, but also economic security under unpredictable external conditions. State support of banking institutions should include measures of the National Bank, which are focused on reducing risks associated with fluctuations in the national exchange rate, uninterrupted financing of the payment system, highlighting the basic conditions for the functioning of banking institutions in conditions of a military conflict, taking into account the directions of development of monetary and currency policy, curbing inflation.

Ключові слова: *депозитна діяльність, банківські установи, вклади фізичних та юридичних осіб, депозитні операції, депозитні послуги.*

Keywords: *deposit activities, banking institutions, deposits of individuals and legal entities, deposit operations, deposit services.*

Постановка проблеми. Оскільки банки виступають у ролі посередника фінансового ринку, таким чином ефективність їхньої діяльності першочергово базується на залучених ресурсах клієнтів, до яких відносять тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб. Однак, вагома величина цих ресурсів мобілізується банківськими установами через здійснення депозитних операцій,

які в середньому складають близько 70–80% сумарних пасивів. Таким чином, ефективність діяльності банківських установ прямо залежить від структури та обсягу залучених і депозитних ресурсів, а також визначає його потенціал до фінансової стійкості та ліквідності [1, ст. 80, 81]. Отже, однією із передумов ефективного функціонування банківських установ є забезпечення розвитку депозитної діяльності через розширення спектру депозитних послуг та з метою підтримки конкурентоспроможності. Велике значення для застосування дієвих інструментів депозитної політики є оцінка перспектив розвитку депозитної діяльності, що базується на основі детального аналізу поточного стану системи депозитних рахунків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий доробок теоретичних досліджень та їх практичної реалізації депозитної діяльності банківських установ належить вітчизняним та зарубіжним науковцям, зокрема Н. Ю. Мельничук, С. С. Ковальчук розглянули теоретичні аспекти формування депозитного портфеля, запропонували авторське визначення терміну «депозитна діяльність» та здійснили аналіз банківських установ за сумами депозитного портфеля; О. Л. Руда, К. Г. Маркуш сформувавши класифікацію депозитів за різними ознаками та охарактеризували основні напрями депозитної політики банку, а також визначили складові механізму формування та реалізації депозитної політики банку; М. В. Продан здійснила оцінку реального стану депозитних ресурсів вітчизняних банківських установ та означила основні тенденції, щодо трансформації депозитного ринку; Черкашина К. Ф., Бузник М. В. досліджували депозитну політику банківських структур на основі розрахованої динаміки зміни ставок за депозитними вкладками та охарактеризували особливості депозитного ринку під час пандемії; Ситник Н. С., Янісів Ю. В. висвітлили основні тенденції та наявні проблеми депозитної політики у комерційному банку, в ході дослідження було встановлено, що особливу увагу варто звернути на екзогенні та ендогенні фактори для формування депозитного портфеля у складі фінансових ресурсів. Науковиця Мулик Т. О. встановлювала сутність депозитів згідно нормативно-правових актів та розглянула класифікацію депозитів відносно притаманних їм ознак на основі чого було здійснено аналіз депозитних операцій резидентів та

нерезидентів в Україні, який показав зростання суми депозитів за секторами економіки, проте аналіз у розрізі видів валют і строків погашення показав, що вартість за їх користування зменшується; Волкова Н. І., Восколуп К. Р. проаналізували стан депозитної діяльності банківської системи України на основі чого, авторами було сформовано основні напрями ефективної депозитної діяльності в банківських установах та запропоновано концепцію оптимізації депозитної діяльності банківських установ в умовах сучасного розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз та дослідження перспектив розвитку депозитної діяльності АТ «Райффайзенбанк» та АТ КБ «Приватбанк» у сфері обслуговування фізичних та юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Депозитна діяльність банківських установ зазнала значних змін у період всесвітньої пандемії Covid-19, проте вже у 2022 р. почалося повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, що стало значним викликом для вітчизняної банківської системи. Для детальної оцінки депозитного обслуговування фізичних та юридичних осіб банківськими установами було проведено аналіз динаміки та структури виданих строкових депозитів АТ «Райффайзен Банк» та АТ КБ «ПриватБанк».

Аналізуючи депозитну діяльність АТ «Райффайзен Банк» на основі структури строкових депозитів (рис. 1) доцільно відмітити скорочення частки депозитів фізичних осіб протягом 2019-2021 р., щодо депозитів юридичних осіб то найбільша частка належить великим підприємствам, проте протягом зазначеного періоду вона також мала тенденцію до зменшення порівняно з 2018 р. Також зафіксовано зниження частки строкових депозитів у мікропідприємствах, при цьому незначне зростання відбулося у структурі малих підприємств у 2021 р. відносно попереднього періоду 2020 р. Протягом періоду 2022 р. у структурі депозитів відбулося зростання частки депозитів для фізичних осіб — 52,37% порівняно з попереднім періодом 2021 р. — 40,57%, також варто відмітити зростання у структурі мікропідприємств протягом 2022 р. яке склало —14,91% відносно попереднього періоду. Щодо структури решти строкових депозитів, зокрема депозити юридичних осіб, малі підприємства та великі підприємства то їх частка у структурі зменшилася відносно

попереднього періоду. Загалом, варто відмітити, що протягом повномасштабного вторгнення 2022 р. банківська система адаптувалася та зуміла вистояти в мінливих зовнішніх умовах. Хоча роботу деяких відділень було скорочено, переважно в тих регіонах де відбуваються активні бойові дії, проте банківська система залишилася прибутковою.

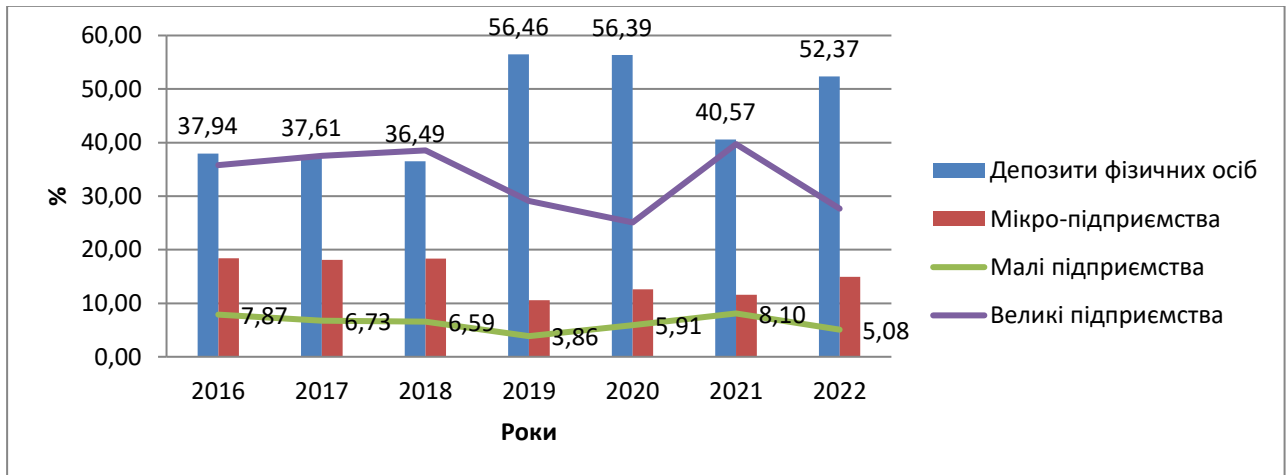


Рис. 1. Склад та структура депозитів фізичним і юридичним особам

АТ «Райффайзен Банк»

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [2]

Динаміка виданих депозитів АТ «Райффайзен Банк» протягом періоду 2016-2020 рр. (рис. 1) мала тенденцію до зниження. Так, у 2020 р. порівняно з попереднім 2019 р. спостерігаємо зниження строкових депозитів у як в юридичних, так і у фізичних осіб.

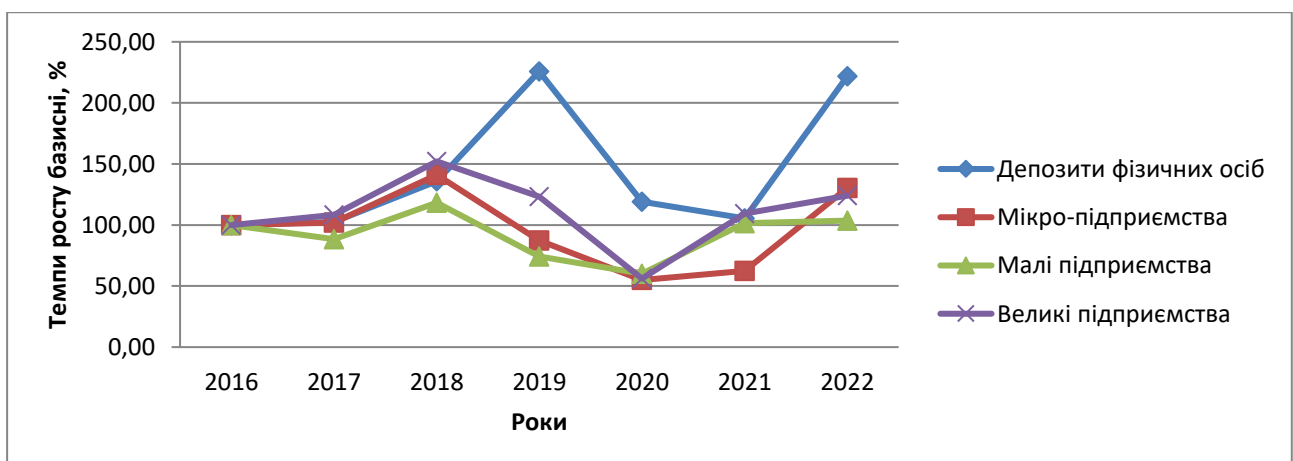


Рис. 2. Динаміка депозитів фізичним і юридичним особам

АТ «Райффайзен Банк»

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [2]

Скорочення депозитних вкладів фізичних осіб у 2020 р. склало — 47,28%, мікропідприємств — 37,03%, малих підприємств — 19,07% та великих підприємств 54,51% відносно попереднього 2019 р. Щодо базового періоду 2016 р., то також варто відмітити скорочення депозитів у юридичних осіб, ріст показника відбувся лише за депозитами у фізичних осіб. Загалом така тенденція щодо скорочення депозитних операцій протягом аналізованого періоду 2016-2020 рр. пояснюється кризою 2019-2020 рр. У 2021 р відбулося зростання всіх строкових депозитів за винятком фізичних осіб, проте вже у 2022р. варто відмітити збільшення вкладів за всіма видами строкових депозитів.

Склад та структура депозитів наданих АТ КБ «ПриватБанк» протягом періоду 2016-2020 рр. (рис. 3) мала тенденцію до зниження, зокрема у 2019-2020 р. відбулося скорочення питомої ваги депозитів для фізичних осіб, відповідно питома вага депозитів для юридичних осіб мала тенденцію до зростання. Суттєве скорочення депозитів відбулося у 2019 р., проте вже у 2020 р. ситуацію вдалося стабілізувати про що свідчить зростання обсягу строкових депозитів для фізичних осіб та юридичних осіб. У 2021 р. частка депозитів фізичних осіб зросла до рівня — 87,59%, проте вже у 2022 р. знизилася — 86,18%. Щодо депозитів юридичних осіб то у 2021 р. їх частка зменшилася до — 12,41% порівняно з 2020 р., проте вже у 2022 р. зросла до — 13,82%.

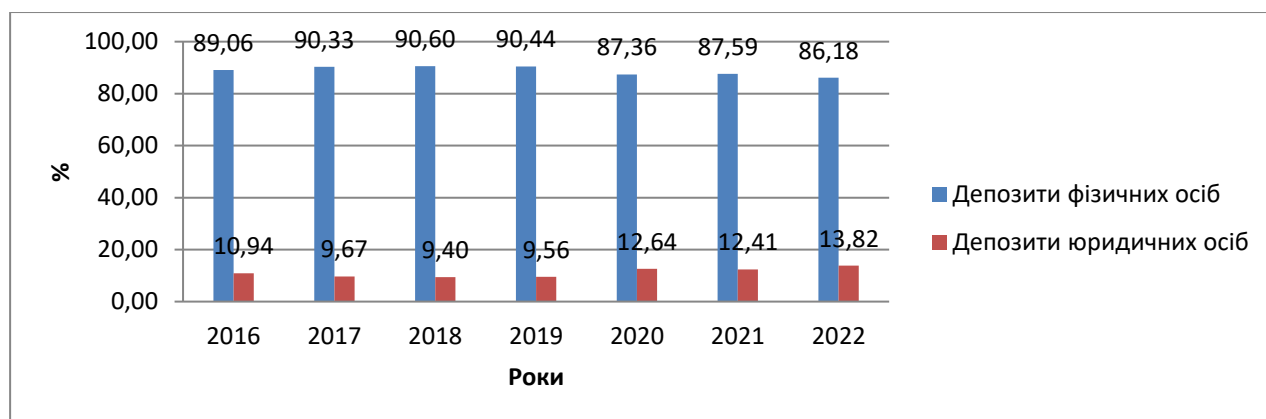
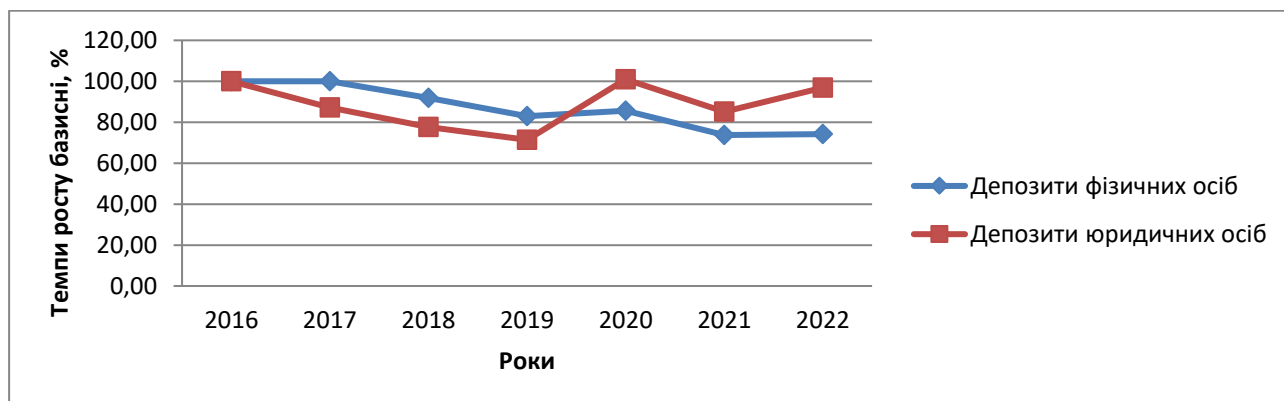


Рис. 3. Склад та структура депозитів фізичним та юридичним особам АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [3]

Динаміка обсягу депозитних послуг (рис. 4) протягом аналізованого періоду мала позитивну динаміку, зокрема у 2020 р. відносно ланцюгового 2019 р., оскільки темпи приросту строкових депозитів склали для фізичних осіб — 103,23, щодо фізичних осіб відсоток то зростання склав — 140,33%. У 2021 р банківський сектор почав відновлюватися від наслідків коронакризи, проте динаміка депозитів у АТ КБ «ПриватБанк» знизилася на — 13,92% порівняно з попереднім періодом 2020 р., у 2022 р. можемо спостерігати незначне зростання показника на — 0,52% порівняно з попереднім періодом. Загалом оцінюючи діяльність АТ КБ «ПриватБанк» варто зауважити, що в 2021 р. швидкими темпами відбувалося зростання іпотечних кредитів, незважаючи на кризу спричинену пандемією. Варто відмітити, що протягом 2022 р. військова агресія з боку російської федерації набула затяжного характеру, а споживча інфляція досягла рівня — 26,6%.



**Рис. 4. Динаміка депозитів фізичним та юридичним особам
АТ КБ «ПриватБанк»**

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [3]

Аналіз структури поточних рахунків фізичних та юридичних осіб за галузями економіки АТ «Райффайзен Банк» у 2022 р. (рис. 5) свідчить, що найбільша частка поточних рахунків належить Фізичним особам та складає — 36,53%, вагому частку також займають такі галузі як Торгівля та Сільське господарство — 23,93% та 10,16% відповідно. Щодо таких галузей як Медіа та ІТ, Соціальна інфраструктура та Виробництво то їх частка коливається в межах (3 — 6)%. Операції з нерухомим майном, Транспорт і зв'язок, Консалтинг,

Будівництво, Машинобудування, Хімічна промисловість, Видобувна промисловість та металургія та Фінансові послуги складають (1 — 3)% в загальній структурі поточних рахунків. Загалом, протягом 2022 р. частка депозитів Фізичних осіб дещо знизилася порівняно з попереднім періодом, щодо поточних рахунків юридичних осіб то зниження часток відбулося у галузях: Сільське господарство, Операції з нерухомим майном, Консалтинг, Будівництво, Машинобудування, Хімічна промисловість, Видобувна промисловість та металургія, Фінансові послуги.

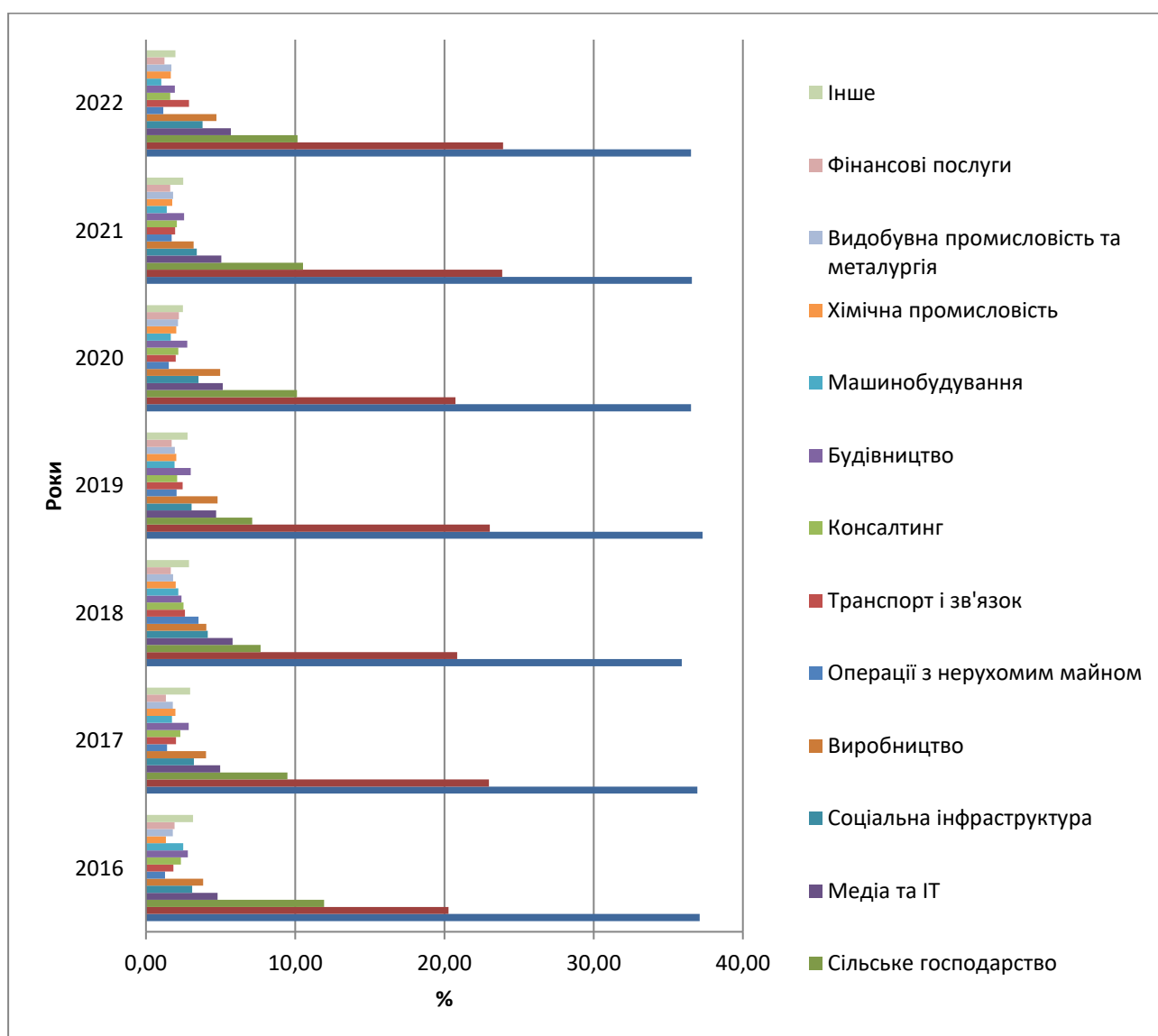


Рис. 5. Структура поточних рахунків фізичних та юридичних осіб за галузями економіки АТ «Райффайзен Банк»

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [2]

Розподіл коштів (поточні рахунки) фізичних і юридичних осіб за галузями економіки в АТ КБ «ПриватБанк» (рис. 6) показав, що найбільша частина коштів належить фізичним особам. Щодо юридичних осіб то найбільша частка в структурі належить сфері послуг, що становить — 11,82%. Щодо решти галузей то питома вага коливається в межах від 0,08% до 7%. Загалом поточні рахунки у АТ КБ «ПриватБанк» мали тенденцію до зростання за всіма галузями.

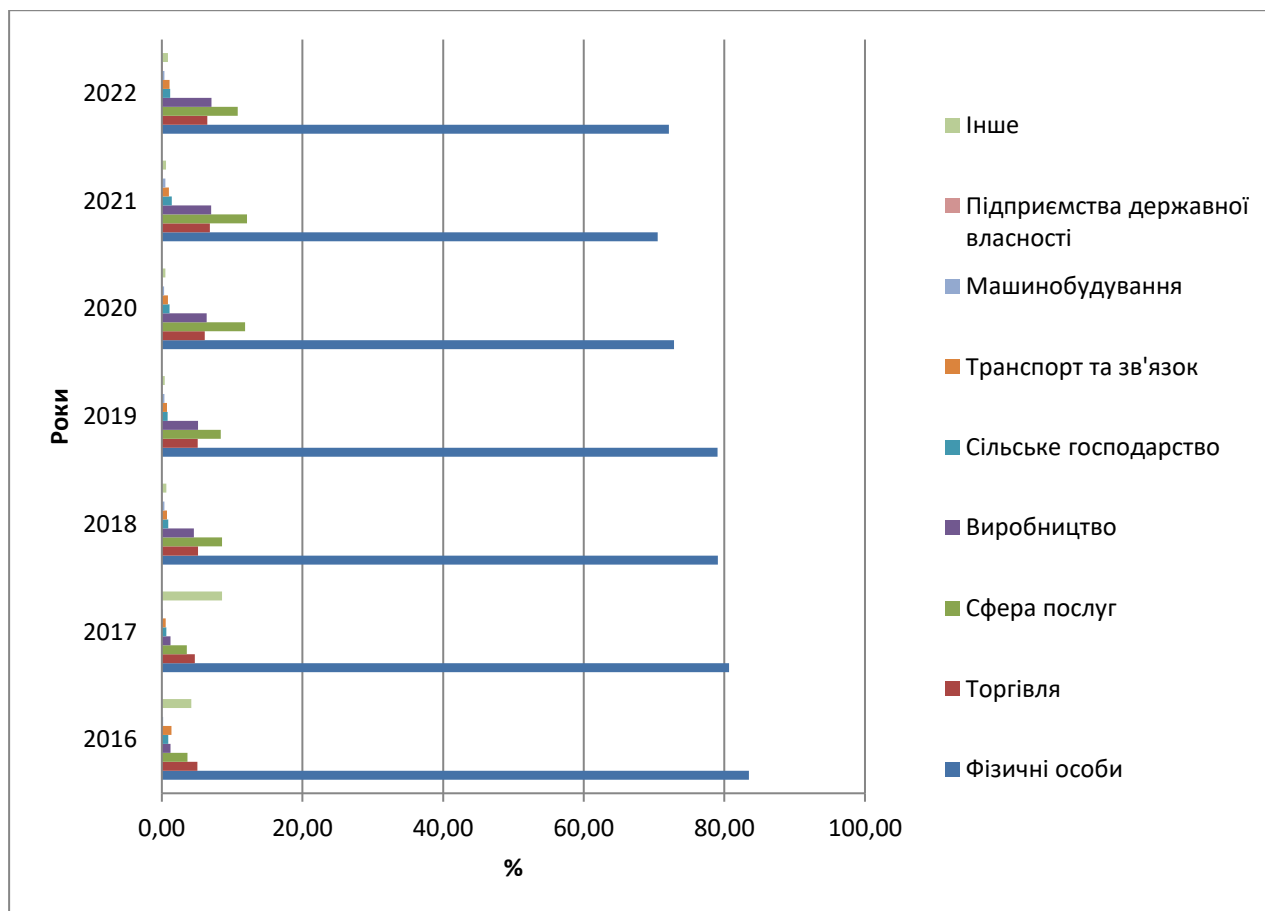


Рис. 6. Структура поточних рахунків фізичних та юридичних осіб за галузями економіки АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: розраховано та побудовано авторами за [3]

Проведені дослідження депозитної діяльності у сфері обслуговування фізичних та юридичних осіб АТ «Райффайзен Банк» та АТ КБ «ПриватБанк» дають підстави стверджувати, що незважаючи на наслідки всесвітньої пандемії та військового вторгнення діяльність досліджуваних банківських установ

залишається стабільною. В умовах зовнішніх викликів для удосконалення їх депозитної діяльності, варто виокремити використання нових депозитних програм для юридичних та фізичних осіб, оскільки незважаючи на неочікуваний приріст депозитних вкладів у гривнях протягом 2022 р. валютні кошти клієнтів зменшилися. Збереження довіри населення до банківських установ, попри скорочення відділень у регіонах, які найбільше постраждали від військової агресії стабілізувалося до кінця 2022 р. про що свідчить збільшення коштів на поточних рахунках як фізичних так і юридичних осіб.

Висновки

Основні перспективи розвитку депозитної діяльності банківських установ в умовах військового вторгнення можуть бути окреслені наступними напрямками:

- стабілізація фінансової системи, що передбачає впровадження заходів державної політики та Національного банку, які спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи в умовах військового стану, зокрема забезпечення ліквідності банків, підтримки фінансової стійкості та запобігання паніці серед вкладників;

- зміни в кредитній політиці, що спрямовані на зосередження банківських установ на можливостях повернення виданих кредитів через зниження ризику, оскільки це може вплинути на їхню прибутковість та можливість залучення депозитів;

- цифрові інновації та безпека повинні стати пріоритетом для банків у забезпеченні безпеки фінансових операцій та залученні клієнтів. Розвиток нових видів онлайн-банкінгу та інших цифрових послуг може забезпечити вкладникам зручні та безпечні засоби управління своїми фінансами;

- зміни у відносинах з клієнтами, в умовах військового стану банківські установи можуть активно співпрацювати зі своїми клієнтами через забезпечення їх інформацією про стан фінансового сектору в умовах військового конфлікту. Прозорість та комунікація можуть грати важливу роль у збереженні довіри вкладників.

- розвиток альтернативних фінансових інструментів, такі заходи за умов військового стану можуть сприяти розвитку альтернативних фінансових інструментів та інвестицій, таких як державні облігації чи інші захищені інвестиції, які можуть бути привабливими для вкладників у періоди нестабільності;

- захист вкладників, сприятимуть захисту вкладників та їхніх депозитів і повинні стати пріоритетом державної політики, а отже вони повинні базуватися на дотриманні гарантій збереження вкладів з метою збереження довіри громадян до банківських установ.

Окреслені напрями розвитку депозитної діяльності банківських установ мають на меті підвищення їх економічної ефективності та нарощення обсягів фінансових ресурсів. За умов військового вторгнення такий розвиток повинен відбуватися на засадах гнучкості та адаптивності у реагуванні на зміни в економічному та політичному середовищі. Такий підхід характеризуватиме не лише фінансову стійкість, але й економічну безпеку за непередбачуваних зовнішніх умов. Державна підтримка банківських установ повинна включати заходи Національного банку, які зосереджені на зниженні ризиків пов'язаних із коливанням національного курсу, безперебійного фінансування платіжної системи, виокремлення базових умов функціонування банківських установ в умовах військового конфлікту з врахуванням напрямів розвитку монетарної і валютної політики, приборканні інфляції.

Література

1. Продан М. В. Депозитні ресурси як основа успішної діяльності банків: теоретичний аспект, реалії і трансформації в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23(2). С. 75-82.

2. Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк». URL: <https://raiffeisen.ua/documents/zviti-banku/finansova-zvitnist-banku-zgidno-z->

mizhnarodnimi-standartami-finansovoi-zvitnosti-zi-zvitom-auditora (дата звернення 05.08.2024).

3. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 05.08.2024).

4. Мельничук Н.Ю., Ковальчук С.С. *Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази*. URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/1_67_2020/28.pdf (дата звернення 05.08.2024).

5. Руда О. Л., Маркуш К. Г. *Депозитна політика банку та механізм її реалізації*. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2018/17.pdf (дата звернення 05.08.2024).

6. Черкашина К. Ф., Бузник М. В. *Тенденції розвитку депозитного ринку в Україні в сучасних умовах пандемії та пропозиції щодо його покращення* *Modern Economics*. 2021. № 28(2021). С. 160-167. (дата звернення 05.08.2024).

7. Ситник Н. С., Янісів Ю. В. *Сучасний стан та тенденції розвитку депозитних операцій «Приватбанку»*. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. (дата звернення 05.08.2024).

8. Мулик Т. О. *Аналіз депозитних операцій банків: стан, проблеми та вдосконалення*. *Modern Economics*. 2021. № 28(2021). С. 75-84. (дата звернення 05.08.2024).

9. Волкова Н. І., Восколуп К. Р. *Оптимізація депозитної діяльності банківської установи в умовах мінливого економічного середовища*. *Modern Economics*. 2021. № 29(2021). С. 49-56. (дата звернення 05.08.2024).

References

1. Prodan, M. V. (2019) "Deposit resources as a basis for successful activity of the bank: theoretical aspect, reality and transformation in Ukraine", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 23(2), pp. 75-82.

2. The official site of AT «Raiffeisen Bank» (2024), available at: <https://raiffeisen.ua/documents/zviti-banku/finansova-zvitnist-banku-zgidno-z-mizhnarodnimi-standartami-finansovoi-zvitnosti-zi-zvitom-auditora> (Accessed 05August 2024).

3. The official site of AT KB «PryvatBank» (2024), available at: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (Accessed 05August 2024).

4. Melnychuk, N.Iu. and Kovalchuk, S.S. (2020) “Deposit activity of banking institutions in the context of the formation of their funding base”, available at: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/1_67_2020/28.pdf (Accessed 05August 2024).

5. Ruda, O. L. and Markush, K. H. (2018) “Deposit policy of the bank and the mechanism of its realization”, [Online], available at: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2018/17.pdf (Accessed 05August 2024).

6. Cherkashyna, K. F. and Buznyk, M. V. (2021) “Trends in the development of the deposit market in Ukraine in the modern conditions of the pandemic and proposals for its improvement”, *Modern Economics*, [Online], vol. 2, pp. 160-167.

7. Sytnyk, N. S. and Yanisiv, Yu. V. (2021) “Current state and development trends of “Privatbank” deposit operations”, *Efektivna ekonomika*, vol. 6.

8. Mulyk, T. O. (2021) “Analysis of bank deposit operations: condition, problems and improvements”, *Modern Economics*, vol. 28, pp. 75-84.

9. Volkova, N. I. and Voskolup, K. R. (2021) “Optimization of deposit activity of the bank in the conditions of changing economic environment”, *Modern Economics*, vol. 29, pp. 49-56.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2024 р.